

TER ONDERTEKENING

Aan de Minister voor Natuur en Stikstof

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Natuur
en Visserij

Auteur

Datum
5 december 2022

Kenmerk
DGNV / 22563125

nota

Beleidskader natuur Waddenzee

Kopie aan

Bijlage(n)
1

Parafenroute

[Redacted signature area]

Aanleiding

De minister voor NenS werkt aan een Beleidskader natuur Waddenzee om de balans tussen ecologie en economie te herstellen; nu is er een onbalans. Het afgelopen half jaar zijn bijeenkomsten georganiseerd en gesprekken gevoerd met alle betrokken partijen, waaronder de visserij en de landbouw, in het Waddengebied. De Tweede Kamer zal na het Bestuurlijk Overleg Waddengebied (BOW) van 8 december a.s. worden geïnformeerd over de voortgang en de voorziene aanpak. De brief is ter advisering bijgevoegd. Met de brief wordt mede voldaan aan de toezegging van de minister NenS aan de Tweede Kamer over het toekennen van rechten aan de Waddenzee.

Advies

Aan de minister voor NenS

1. U wordt geadviseerd, gehoord hebbende de bespreking in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied van 8 december 2022 en met in achtneming van het advies van het Omgevingsberaad Waddengebied, in te stemmen met de brief en verzending van de brief aan de Tweede Kamer voorafgaand aan het geplande Commissie Debat Wadden van 18 januari 2023.

Aan de minister van LNV

2. In te stemmen met de verzending van de brief aan de Tweede Kamer door de minister voor NenS. Met daarbij de visserij en de landbouw, zijnde stakeholders in, respectievelijk aan de rand van, de Waddenzee te betrekken bij de uitwerking van het proces van het beleidskader.

Aan beide ministers

3. Zich een betrouwbare overheid te betrachten en de bestaande visserijconvenanten gericht op verduurzaming van de visserijen en natuurherstel (o.m. mosselen en garnalen) in de Waddenzee te respecteren. En het beleidskader te betrekken bij gesprekken over de periode na de convenanten (mosselen na 2029, garnalen na 2026).

Ontvangen BPZ

Kernpunten

- Het gaat nu niet goed met de natuur in de Waddenzee¹. Om toe te werken naar een nieuwe balans tussen economie en ecologie/natuur op de langere termijn moet de natuur een been bij trekken. Naast de Programmatische Aanpak Grote Wateren en verbeterd beheer is het belangrijk om goed inzicht te verkrijgen in de effecten van (mede)gebruik op de natuur en hoe eventuele negatieve (cumulerende) effecten verminderd kunnen worden;
- De minister voor Natuur en Stikstof zet daarom in op een 'beleidskader natuur Waddenzee'. Inzet daarvan is het versterken van de bescherming van dit gebied om te voorkomen dat we op een te grote achterstand in natuurdoelrealisatie raken;
- Daarbij wordt ingezet op twee parallelle sporen die nader dienen te worden uitgewerkt:
 - We moeten goed zicht krijgen in de ecologische impact van gebruik en de cumulatie van bestaande, nieuwe en voorgenomen activiteiten in de Waddenzee. Wetenschappelijke kennis en adviezen vormen daarvoor de basis;
 - Daarnaast gaan we met alle betrokken partijen uit de governance in gesprek over het medegebruik en hoe het medegebruik, uitgaande van het bereiken van een robuust ecosysteem, waar ook ruimte is voor activiteiten, gerealiseerd kan worden.
- Uitkomsten van beide processen zijn bouwstenen om te komen tot een integrale beleidsafweging in de opmaat naar besluitvorming, waarbij de ecologische en sociaaleconomische analyses de basis vormen. Hiermee ontstaan duidelijke beleidskaders op basis waarvan vergunningverlening plaats kan vinden en Natura-2000 beheerplan opgesteld kan worden;
- Besluitvorming vindt uiteindelijk plaats door de betrokken bewindspersoon (of provincies).

Toezegging rechten voor natuur Waddenzee

- De minister NenS geeft aan met belangstelling de ontwikkeling te volgen en dit ziet als inspiratiebron;
- En geen aanleiding te zien om rechten te verlenen omdat de bescherming van de natuur goed is verankerd in wet- en regelgeving en het beschermen van de natuur een (grondwettelijke) taak is van de overheid.

Toelichting

De afgelopen maanden is geïnvesteerd in het verkrijgen van voldoende draagvlak voor het Beleidskader door het voeren van gesprekken (juli, augustus), een startbijeenkomst (september) en gesprekken van de directeur van LNV met de afzonderlijke partijen (stakeholders en overheden). Ook is getoetst op gedeelde urgentie en de vraag of men bereid is om er meer een gezamenlijk proces voor de uitwerking van te maken. In de periode eind oktober – medio november zijn er gesprekken gevoerd met stakeholders en medeoverheden binnen de Waddengovernance. De gespreksronde voorziet duidelijk in een behoefte. De gesprekspartners voelen zich erkend en uitgenodigd, geven aan proactief bij te willen dragen en hebben gedeelde verwachtingen over openheid en transparantie van het proces dat moet gaan leiden tot het beleidskader en welke rol partijen daarin kunnen vervullen. Uit de gesprekken komt naar voren dat er consensus is over het belang om de balans tussen natuur en economie goed te krijgen. Ook

¹ Blijkt o.m. uit rapportage aan EU i.z. de Vogel- en Habitatrichtlijn 2019 en het recente Quality Status Report

zijn in de gesprekken zorgen geuit ten aanzien van het wegen van de natuur versus sociaaleconomische belangen.

Er zijn gesprekken gevoerd met de gedeputeerden van de provincies Groningen, Fryslân en Noord-Holland, het Dagelijks Bestuur van de Waddeneilanden, vertegenwoordigers van de vaste walgemeenten, de waterschappen, de recreatie, de visserij, de landbouw, havens en de natuur en tevens met vertegenwoordigers van de wetenschap, Rijkswaterstaat, de Beheerautoriteit Waddenzee en de Rijkspartners. De gesprekken helpen om goed zicht te krijgen op de zorgen en op welke wijze we daar in zowel proces als inhoud voor het vervolg mee door kunnen.

Belangrijkste zorgpunten uit de gesprekken met regionale overheden en stakeholders

Hierna zijn de belangrijkste genoteerde zorgpunten uit de gesprekken in staccatostijl benoemd. De zorgpunten zijn:

- Leefbaarheid, bereikbaarheid (levensader bewoners Waddeneilanden), toerisme, bewoners, leefgemeenschappen;
- Gebrek aan vertrouwen van bewoners in het Waddengebied;
- De wenselijkheid om sociaaleconomische aspecten alsmede sociaal-culturele eilandgebruiken mee te wegen;
- Blijvend aandacht voor het toerisme, de agrarische en visserij activiteiten op en vanaf de Waddeneilanden;
- Wonen op een eiland en natuur zou geen tegenstelling moeten zijn;
- Hoe wordt omgegaan met bestaand gebruik, w.o. het kleinschalig historisch medegebruik?
- Grote projecten die druk op de natuur geven zoals delfstofwinning, kabels, visserij vinden doorgang en bewoners zijn vervolgens de dupe omdat bepaald gebruik niet meer kan plaatsvinden;
- Het mogelijk uiteen spelen van belangen natuur versus medegebruik;
- Dat de te ontwikkelen systematiek lopende verduurzamingstrajecten doorkruizen;
- De mogelijke ontwikkeling van nieuw instrumentarium;
- Dat niet alle partijen betrokken worden bij het proces; bewoners van het Waddengebied zouden daarbij meer prioriteit moeten krijgen;
- Eigenstandige positie Waddeneilanden in het totstandkomingsproces, gelet op hun bijzondere positie in het gebied;
- De (stringente) Natura 2000 regels die flexibiliteit in de weg kunnen staan;
- Dat de grote middengroep niet / onvoldoende wordt betrokken;
- Voldoende duidelijkheid hoe om te gaan met transities (wat en hoe);
- Dat het beleidskader terechtkomt in (tegengestelde) belangen en de inhoud op de achtergrond raakt;
- Het mogelijk gebrek van uitlegbaarheid van het proces en de te nemen besluiten en "Poolse landdagen";
- Dat niet alle activiteiten (medegebruik) worden meegenomen;
- Ogenscheinlijke vooringenomenheid dat medegebruik schadelijk is;
- Of vissers straks nog wel kunnen vissen;
- Dat het proces van het beleidskader leidt tot defensief gedrag van actoren;
- Dat harde keuzes nodig zijn maar dat die niet gemaakt worden.

Aandachtspunten vanuit het Rijk

- Vanuit IenW/RWS wordt aandacht gevraagd voor de relatie van het Beleidskader met het proces om te komen tot een nieuw Natura 2000-beheerplan Waddenzee. Tevens vraagt IenW aandacht voor de bereikbaarheid van de eilanden;
- Vanuit EZK wordt aandacht gevraagd voor afstemming over en met het lopende planMER-traject in kader PAWOZ, het voorgenomen MER-traject in verband met het op te stellen Beleidskader en de relatie van het lopende PAWOZ-traject, toekomstige trajecten in relatie tot het op te stellen Beleidskader en de mogelijke gevolgen die dat zou kunnen hebben.

Bij de ontwikkeling van het beleidskader zal rekening worden gehouden met de geuite zorgen door de stakeholders en de aandachtspunten vanuit het Rijk. Naast bovengenoemde zorgen en aandachtspunten is het goed te vermelden dat zolang er geen nieuw beleidskader is, er zal worden getoetst aan de vigerende kaders.

Concept advies van het Omgevingsberaad – belangrijkste punten

- Zorg ervoor dat mensen nu en in de toekomst kunnen blijven wonen, werken en recreëren;
- Biedt in het te ontwikkelen proces ook perspectief;
- Verhelder de wijze waarop de borging van het beleidskader zal worden geregeld.

Bovengenoemde punten zijn verwerkt in bijgevoegde brief. Waarbij de borging een uitkomst is van het proces. Het beleidskader zal in beginsel leiden tot concretisering van het beleid en er zullen naar verwachting geen wetswijzigingen nodig zijn.

Vervolg

De door stakeholders en overheden geuite zorgen respectievelijk aandachtspunten zullen worden meegenomen in het nader uit te werken proces van het beleidskader. Een proces waarbij de samenwerking met partijen zal worden gezocht om over genoemde punten het gesprek te voeren.

De minister voor N en S zal na het BOW, de Tweede Kamer informeren over de stand van zaken van het proces van het Beleidskader, mede namens de minister van IenW.